

UZASADNIENIE

W dniu 12 stycznia 2015 r. M. D. wystąpił przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. z pozwem o ustalenie, że umowa pożyczki z dnia 24 czerwca 2010 r. o nr (...) zawarta pomiędzy powodem a pozwanym na kwotę 57.177,82 zł jest nieważna, a nadto ustalenie, że umowa z dnia 13 maja 2011 r. oznaczona nazwą „Przyznanie limitu zadłużenia w wysokości 15.000,00 zł” na rachunku o nr (...) przez kanał bankowości elektronicznej, zawarta pomiędzy powodem a pozwanym jest nieważna. Powód wniósł także o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając wywiedzione roszczenie, powód wskazał, że E. D., przed rozwiązaniem małżeństwa powodem, zawarła bez jego wiedzy ww. umowy pożyczek o łącznej wartości 72.177,82 zł. Przy zawieraniu rzeczonych umów podpisy powoda zostały nakreślone przez E. D., a więc zostały one podrobione, co przekłada się na nieważność czynności prawnych. W ocenie powoda pozwany nie dochował należytej staranności wymaganej od banku w celu ustalenia tożsamości osoby, której udziela pożyczek. Pozwany zaniechał również swoich obowiązków płynących z przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego odnośnie udzielania pożyczek osobom pozostającym w związkach małżeńskich. Powód dowodził, że kwoty pożyczek zostały przelane na rachunek bankowy, do którego powód nie miał dostępu a nawet nie wiedział o ich istnieniu. Powód podniósł również, że przeciwko E. D. prowadzone było postępowanie karne, w toku którego przyznała się ona do podrabiania podpisów powoda i zawierania umów pożyczek. (pозew – k. 2-5).

Postanowieniem z dnia 19 stycznia 2015 r., sygn. akt I C 24/15 Sąd Okręgowy w Łomży uznał się niewłaściwym rzeczowo oraz miejscowo i sprawę niniejszą przekazał do rozpoznania tutejszemu Sądowi. (postanowienie – k. 18-18v.).

W piśmie procesowym z dnia 26 marca 2015 r. powód wskazał, iż zmienił nazwisko i obecnie brzmi ono **P.** (pismo procesowe powoda z dnia 26.03.2015 r. – k. 26).

W odpowiedzi na pozew Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Ustosunkowując się do wywiedzonego roszczenia, pozwany wskazał, że wbrew twierdzeniom zawartym w pozwie powód wiedział i godził się na zawarcie przedmiotowych umów pożyczek. Nadto powód udostępnił E. D. dane do logowania w aplikacji internetowej na jego rachunku bankowym. Ponadto powód otrzymał informacje od E. D. o zawartych umowach pożyczek, wyraził zgodę na ich zawarcie a zwłaszcza wiedział i akceptował sposób, w jaki zostały wykorzystane środki pieniężne z tych umów. W toku postępowania karnego, pod sygn. akt 1 Ds. 2053/13 E. D. przyznała się do podrobienia podpisu swojego męża (powoda) na umowie pożyczki o nr (...), przy czym zastrzegła, że było to za jego uprzednią zgodą oraz wiedzą. Kwota udzielonych pożyczek została przelana na wspólny rachunek bankowy należący do powoda i E. D. i przeznaczona została na spłatę pożyczek w innych bankach. Co więcej, w dniu 20 kwietnia 2012 r. powód podpisał aneks nr (...) do umowy pożyczki o nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. W aneksie zawarto zapis, który potwierdzał zgodę powoda na związanie pierwotną treścią umowy pożyczki. Powód nie kwestionował przy tym obowiązku spłaty kolejnych rat pożyczki ani wysokości tych rat. W ocenie pozwanego aneks ten należy uznać za pismo uprawdopodobniające dokonanie przez powoda zawarcia umowy pożyczki o nr (...). Powód był także stroną zawartej z pozwanym umowy rachunku bankowego z dnia 23 marca 2006 r. o nr (...). Pozwany dowodził, iż powód doskonale wiedział o zaciągniętych pożyczkach w pozwanym Banku, na co wskazuje historia wypłat z rachunku. Pożyczki zostały przeznaczone na spłaty pożyczek zaciągniętych w innych bankach a także na spłatę zadłużenia kart kredytowych należących powoda V. i M., zapłaty należności za media oraz telefon. Dodatkowo w dniu 01 lipca 2010 r. E. D. wypłaciła kwotę 17.000,00 zł w kasie placówki nr 253. Pozwany podniósł również, powód założył przez Internet dwa indywidualne rachunki bieżące na nazwisko powoda: konto internetowe nr (...) wraz z linią debetową w wysokości 15.000,00 zł oraz konto internetowe o nr (...). Powód zasiliał przedmiotowe rachunki przelewami własnymi z A. Banku i wpłatami gotówkowymi. Rachunki te służyły do rozliczania dwóch kart kredytowych powoda. Dodatkowo rachunki

te były zasilane przez E. D.. Debet w kwocie 15.000,00 zł został wykorzystany w maju 2011 r. na spłaty pożyczek w innych bankach. (odpowiedź na pozew – k. 39-41v.).

Do zamknięcia rozprawy strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

W dniu 24 czerwca 2010 r. pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W., jako pożyczkodawca przygotował dla powoda M. D. (obecnie M. P.) jako pożyczkobiorcy ofertę umowy pilnej pożyczki o nr (...). Jako rachunek bankowy służący do rozliczenia/obsługi pożyczki wskazano nr: (...). Zgodnie z warunkami tejże umowy, kwota pożyczki łącznie z finansowanym kosztem prowizji oraz ubezpieczenia spłaty pożyczki wynosić miała 57.177,82 zł. Okres spłaty pożyczki określono na 72 miesiące, przy czym datę początkową spłaty pożyczki przyjęto na dzień 16 sierpnia 2010 r. Daty płatności rat pożyczki przypadały w dniu 16 każdego miesiąca, zaś ich wysokość określono na kwoty po 1.271,99 zł. Nominalne roczne oprocentowanie pożyczki wynosić miało 17%. Łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy – w tym kosztem ubezpieczenia spłaty pożyczki – wynosiły 2.000,00 zł. Całkowity koszt pożyczki w przypadku terminowego spłacenia pożyczki wynosił kwotę 48.747,48 zł, zaś rzeczywista roczna stopa oprocentowania pożyczki wynosiła 30,72%. Odsetki od zadłużenia przeterminowanego naliczane miały być według stopy procentowej określonej w cenniku usług, która na dzień 26 czerwca 2010 r. wynosiła 20%. Na podstawie przygotowanej umowy powód wyrażał zgodę, iż w wypadku wystąpienia zadłużenia przeterminowanego pozwany Bank mógł pobrać należności bez odrębnej dyspozycji pożyczkobiorcy, z jakiegokolwiek rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego prowadzonego przez pozwany Bank, którego posiadaczem jest pożyczkobiorca przed wszystkimi innymi płatnościami, z wyjątkiem tytułów wykonawczych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej. W wypadku braku spłaty zobowiązań w ww. ustalonym terminie, począwszy od dnia następnego, niespłacona kwota pożyczki traktowana jest jak zadłużenie przeterminowane z oprocentowaniem dla tego rodzaju zadłużenia określonym w cenniku usług. (**dowód:** umowa – k. 9-12 i k. 51-52v.).

Pod powyższą ofertą umowy pożyczki skierowaną do powoda, podpis (...) nakreśliła jego żona E. D.. Sam powód tej umowy wówczas nie podpisał. Jednocześnie podpis taki nakreśliła pod deklaracją zawierającą wyrażenie zgody na objęcie umowy pożyczki ubezpieczeniem. W imieniu pozwanego Banku, jako jego pełnomocnicy podpisali pod umową złożyli B. B. oraz R. K.. (okoliczności niesporne – k. 171v; a nadto **dowody:** umowa – k. 9-12; deklaracja zgody – k. 13; przesłuchanie świadka E. D. – k. 120v. oraz nagranie na płycie DVD – k. 122; transkrypcja zeznań świadka E. D. – k. 124-129; zeznania świadka R. K. - 171-172 oraz nagranie na płycie DVD – k. 173; transkrypcja zeznań świadka R. K. – akta sprawy; zeznania świadka B. B. - k. 30-31 akt o sygn. I Cps 6/16 oraz nagranie na płycie DVD – k. 32 akt o sygn. I Cps 6/16; protokół przesłuchania E. D. – k. 55-55v. akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13; protokół przesłuchania E. D. w charakterze podejrzanego – k. 61-61v. akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13).

Jednocześnie E. D. wyraziła pisemną zgodę na zaciągnięcie zobowiązań wynikających z pożyczki o nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. przez jej męża. (**dowód:** zgoda małżonka – k. 13).

Niezwłocznie po tym, pozwany Bank dokonał przelewu kwoty pożyczki na wspólny, prowadzony na zlecenie powoda i jego żony rachunek bankowy o nr: (...). Zarówno powód jak i E. D. byli upoważnieni do dostępu i korzystania z ww. rachunku bankowego. Powód korzystał z środków uzyskanych w ramach umowy pożyczki z dnia 24 czerwca 2010 r. (okoliczności niesporne – oświadczenie powoda na rozprawie 1 czerwca 2016 r.; a nadto **dowód:** pismo pozwanego z dnia 21.03.2014 r. – k. 74 akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13; zestawienie transakcji na rachunku nr (...) – k. 60-107).

Kolejno, w dniu 20 kwietnia 2012 r. powód zawarł aneks nr (...) do umowy pożyczki o nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. Do zawarcia tegoż aneksu doszło na wniosek powoda dotyczącego zawieszenia płatności rat kapitałowo-odsetkowych na okres sześciu miesięcy. Na podstawie aneksu strony umowy pożyczki postanowiły zawiesić płatność rat przypadających do spłaty w okresie od dnia 16 marca 2012 r. do dnia 16 sierpnia 2012 r. włącznie. Okres kredytowania na podstawie umowy został wydłużony do dnia 16 stycznia 2017 r. Od września 2012 r. powód zobowiązał się do opłacania rat kapitałowo-odsetkowych. Od września 2012 r. miał zostać również sporządzony nowy

harmonogram spłat z uwzględnieniem kapitału oraz odsetek z okresu prolongaty. Powód oraz pozwany Bank zastrzegli w § 2 ust. 1 aneksu, że pozostałe warunki umowy pożyczki o nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. nie ulegają zmianie. Aneks wszedł w życie z dniem 20 kwietnia 2012 r. Podpis pod aneksem został złożony osobiście przez powoda. (**dowód:** aneks nr (...) – k. 54, oświadczenie powoda – k. 171 v).

Ponadto, za pomocą należącego do powoda M. o nr (...) założono drogą elektroniczną przez bankowość internetową M. dwa indywidualne rachunki bieżące na nazwisko powoda: konto internetowe nr (...) wraz z linią debetową w wysokości 15.000,00 zł oraz konto internetowe o nr (...). Powód zasiliał przedmiotowe rachunki przelewami własnymi z A. Banku i wpłatami gotówkowymi. Rachunki te służyły do rozliczania dwóch kart kredytowych powoda. (**dowody:** umowa (...) k. 55-56v.; potwierdzenie zawarcia umowy nr (...) z dnia 29.06.2006 r. – k. 58-58v.; zestawienie transakcji na rachunku nr: (...) – k. 29-32 akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13).

Postanowieniem z dnia 07 marca 2014 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łomży postawił E. D. zarzut, że ta w dniu 24 czerwca 2010 r. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej zawarła z pozwanym Bankiem umowę pożyczki na kwotę 57.177,82 zł w ten sposób, że wprowadziła w błąd pozwany Bank co do osoby pożyczkobiorcy podpisując się na umowie pożyczki imieniem i nazwiskiem swojego męża – powoda, podrabiając jego podpis, czym doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez pozwany Bank oraz działając na szkodę powoda, tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zbiegu z art. 297 § 1 k.k. (**dowód:** postanowienie – k. 58 akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13).

Postanowieniem wydanym w dniu 28 marca 2014 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łomży zamknął śledztwo w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 2053/13. (**dowód:** postanowienie – k. 75 akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13).

Następnie, postanowieniem z dnia 31 marca 2014 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łomży umorzył śledztwo w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 2053/13, wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego odnośnie czynu z art. 286 § 1 k.k. i wobec znikomej społecznie szkodliwości czynu odnośnie czynu z art. 297 § 1 k.k. (**dowód:** postanowienie – k. 78-80 akt sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13).

Rozwód powoda z E. D. orzeczono wyrokiem w dniu 12 listopada 2012 r. (okoliczności niesporne).

Ustalając stan faktyczny w sprawie, Sąd oparł się na nie budzących wątpliwości dokumentach przedstawionych przez strony, zgromadzonych w aktach sprawy oraz aktach sprawy o sygn. 1 Ds. 2053/13, których autentyczność nie nasuwała wątpliwości, jak również nie były one kwestionowane przez żadną ze stron.

Podstawą czynienia przez Sąd ustaleń faktycznych były również zeznania świadka E. D., która w okresie zawierania rzeczonych umów pożyczek była żoną powoda. Z jej niezaprzeczonych zeznań wynika wprost, iż to ona nakreśliła za powoda jego podpis pod umową pożyczki z dnia 24 czerwca 2010 r. o nr (...).

Ostatecznie Sąd nie przeprowadził dowodu z opinii biegłego z zakresu pisma ręcznego na okoliczność ustalenia nieautentyczności podpisu powoda pod umową pożyczki z dnia 24 czerwca 2010 r. o nr (...). Należy bowiem zauważyć, że na rozprawie w dniu 01 czerwca 2016 r. strony procesu doszły ostatecznie do porozumienia w tej kwestii, zgodnie przyznając (art. 229 k.p.c.), że autentyczny podpis powoda widnieje wyłącznie pod aneksem do ww. umowy pożyczki o nr (...), zaś podpis znajdujący się pod samą umową, należy do E. D. (k. 171-172). Konsekwencją tych ustaleń było cofnięcie przez pełnomocnika powoda wniosku o przeprowadzenie wnioskowanego dotąd dowodu z opinii biegłego. Na marginesie warto wskazać, iż druga z kwestionowanych umów pożyczek zawarta była w formie elektronicznej przy pomocy bankowości internetowej M., zatem w tym wypadku dowód taki byłby po prostu niecelowy.

W zasadzie nic istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle art. 227 k.p.c. nie wniosły zeznania świadków R. K. (171-172 oraz nagranie na płycie DVD – k. 173; transkrypcja zeznań świadka R. K. – akta sprawy) i B. B. (k. 30-31 akt o sygn. I Cps 6/16 oraz nagranie na płycie DVD – k. 32 akt o sygn. I Cps 6/16). Świadkowie przyznali wyłącznie, iż byli osobami umocowanymi do zawierania umowy pożyczki z powodem na mocy pełnomocnictw udzielonych im przez pozwany Bank. Nie pamiętali natomiast dokładnie okoliczności towarzyszących zawarciu konkretnej umowy pożyczki. Miało to zapewne przyczynę w długim okresie, jaki upłynął od momentu tych zdarzeń oraz zacieraniu się szczegółów w

ich pamięci (okres prawie 6 lat). Należy zauważyć, iż osoby te na co dzień mają kontakt z klientami, prowadzą rozmowy i uczestniczą w podobnych transakcjach związanych z udzielaniem pożyczek i kredytów. Nadto świadek R. K. od 2011 r. nie pracował w pozwanym Banku. Podsumowując, dowód z ich zeznań nie potwierdził nieważności zawartej przez powoda umowy pożyczki, ale też jej nie wykluczył (np. świadek R. K. nie był w stanie potwierdzić, że powód w jego obecności składał swój własnoręczny podpis na umowie). Ustalanie powyższego za pomocą zeznań świadków stało się jednak bezprzedmiotowe, kiedy to w ostatniej fazie procesu pełnomocnik pozwanego sam przestał kwestionować, że podpis pod umową nie pochodzi od powoda (k. 171 verte).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo powoda o ustalenie nieważności umów nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje bądź nie. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o zasadności powództwa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1996 r., sygn. akt III CZP 115/96 OSNC 1997/4/35 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., sygn. akt II CKN 898/00 LEX nr 52613).

Mając na uwadze powyższe, w pierwszej kolejności należało rozważyć, czy powództwo wytoczone przez M. P. jest dopuszczalne w tym znaczeniu czy istnieje po jego stronie interes prawny w świetle art. 189 k.p.c., który stanowi, że powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny powoda w wytoczeniu powództwa o ustalenie przejawia się tym, iż poprzez wykazanie nieważności czynności prawnej, zamierza on zapobiec dalszej egzekucji należności z tytułu niespłaconych pożyczek z jego majątku.

Interes prawny w rozumieniu powołanego przepisu występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa. Przy czym rozstrzygnięcie powództwa o ustalenie doprowadzi do usunięcia tych wątpliwości. Nadto przyjęcie, iż w danej sprawie istnieje interes prawny w wytoczeniu powództwa, musi być poprzedzone rozważeniem, czy powodowi nie przysługują inne, dalej idące żądania, w ramach których rozstrzygnięcie żądania ustalenia istnienia prawa stanowi konieczną przesłankę orzekania. Wykazanie tego interesu ciąży na stronie powodowej (art. 6 k.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd stwierdził, że powód tak naprawdę nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umów. Świadczy o tym fakt, że (przyjmując hipotetycznie) nawet uwzględnienie żądania nie zmieniłoby sytuacji prawnej powoda, nie chroniąc go przed ewentualną dalszą egzekucją, prowadzoną na podstawie tytułu wykonawczego w postaci wydanego przez pozwany Bank bankowego tytułu egzekucyjnego, obejmującego należności wynikające ze spornej umowy pożyczki, opatrzonego klauzulą wykonalności przez Sąd. Taki tytuł prawny nadal pozostawałby przecież w obrocie prawnym. Wydanie wyroku uwzględniającego roszczenie powoda nie może spowodować, że wystawiony przeciwko powodowi tytuł wykonawczy przestanie istnieć, zaś pozwany Bank pozbawiony zostanie możliwości prowadzenia skutecznej egzekucji należności. Zdaniem Sądu, ewentualne uprawomocnienie się wyroku stwierdzającego nieważność spornych umów pożyczek nie zapewni powodowi wymaganej i ostatecznej (definitywnej) ochrony prawnej. Fakt pozostania w obrocie prawnym przedmiotowego tytułu wykonawczego spowoduje, że powód zmuszony będzie wystąpić z kolejnymi żądaniami, dalej idącymi aniżeli żądanie ustalenia nieważności (np. z powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego). Niewątpliwie w zaistniałej sytuacji faktycznej i prawnej powód może posłużyć się dalej idącymi środkami ochrony prawnej. Należy ponownie podkreślić, że interes prawny występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w sprawie niniejszej.

Dlatego powództwo oparte o art. 189 k.p.c. nie jest adekwatnym dla zapewnienia powodowi żądanej ochrony prawnej. Już zatem tylko ze względu na brak interesu prawnego powoda w ustaleniu nieważności umów pożyczek, powództwo o ustalenie podlegało oddaleniu w całości.

Niezależnie od powyższych rozważań oraz wniosków, Sąd doszedł do przekonania, że powód nie zdołał wykazać drugiej z przesłanek merytorycznych decydującej o zasadności powództwa albowiem na gruncie ustalonego przez Sąd stanu faktycznego, brak było podstaw do ustalenia **na chwilę obecną** nieważności, zarówno umowy pożyczki z dnia 24 czerwca 2010 r. o nr (...), jak i umowy pożyczki zawartej w dniu 13 maja 2011 r. oznaczonej nazwą „Przyznanie limitu zadłużenia w wysokości 15.000,00 zł” na rachunku o nr (...) zawartej przez kanał bankowości elektronicznej pozwanego.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Ponadto nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Z kolei jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.).

Sankcję nieważności powoduje jedynie sprzeczność z przepisami bezwzględnie obowiązującymi, a zatem normami imperatywnymi (*iuris cogentis*) i semiimperatywnymi. Przyjmuje się, że pojęcie ustawy użyte w treści przepisu art. 58 k.c. należy interpretować szeroko, w świetle przepisów Konstytucji określających powszechnie obowiązujące źródła prawa. Podstawą nieważności czynności prawnej jest zatem sprzeczność z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową, ustawą oraz – w granicach upoważnienia ustawowego – rozporządzeniem i aktem prawa miejscowego. Nieważność może być skutkiem sprzeczności z normami prawa cywilnego, ale również innych gałęzi prawa. Należy w tym miejscu powołać się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 26 listopada 2002 r., sygn. akt V CKN 1445/00 (OSNC 2004, nr 3, poz. 47), gdzie uznano, że dokonana z naruszeniem zakazu wynikającego z norm prawa publicznego czynność prawna kształtująca stosunki cywilnoprawne jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). Zarazem Sąd Najwyższy wyjaśnił, że cały system prawa tworzy jedność i dlatego nie może być tak, aby zakazane normami prawa publicznego działania były przedmiotem ważnych zobowiązań podjętych w umowach cywilnoprawnych.

Sprzeczność z ustawą zachodzi nie tylko wtedy, gdy treść tej czynności sprzeciwia się ustawie, ale również wtedy, gdy jej cel jest z nią sprzeczny. Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, że czynność prawna podjęta w celu przestępczym jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). Aby uznać zatem czynność prawną za nieważną, wystarczające jest uznanie przestępczego celu jednej ze stron, jakim było oszukanie drugiej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r., II CK 174/05, OSNC 2006, nr 9, poz. 149, z glosami: A. Kappesa, Glosa 2007, nr 2, s. 59, P. Książaka, M. Praw. 2007, nr 23, s. 1325, M. Gutowskiego, M. Praw. 2007, nr 18, s. 1023).

Złożenie podrobionego podpisu pod umową pożyczki przez żonę powoda, w celu osiągnięcia środków pieniężnych od pozwanego Banku, nosi znamiona przestępstwa spenalizowanego w art. 286 § 1 k.c. w zbiegu z art. 297 § 1 k.k. Mając na uwadze powyższe można zatem śmiało uznać, iż zawarcie umowy pożyczki w dniu 24 czerwca 2010 r. o nr (...) było nieważne w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. Jedną osobą podrabiała bowiem podpis drugiej osoby, podpisywała się zamiast niej i nie ma przy tym znaczenia, że chodziło o podpis ówczesnego męża.

Warto jednak w tym miejscu podkreślić, iż w dniu 31 marca 2014 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łomży umorzył śledztwo w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 2053/13, wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego odnośnie czynu z art. 286 § 1 k.k. i wobec znikomej społecznie szkodliwości czynu odnośnie czynu z art. 297 § 1 k.k. Tym samym nie można uznać, że do popełnienia przestępstwa ostatecznie doszło w sensie formalnym, ale jednak do umorzenia postępowania w zakresie dotyczącym czynu z art. 297 k.k. nie doszło z powodu braku znamion dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu, jak to miało miejsce odnośnie oszustwa.

Pomimo zatem umorzenia postępowania przygotowawczego w tym zakresie sam fakt ustalenia, iż podpis, którym uwieńczono dokument nie pochodzi od osoby, która tym podpisem została wskazana, skutkuje uznaniem nieważności (art. 58 § 1 k.c.) i bezskutecznością złożonego oświadczenia. Oświadczenie pisemne sfalszowane nie istnieje w sensie prawnym, bowiem nie wyraża oświadczenia woli osoby, która zgodnie z treścią oświadczenia je składa.

Mimo tego Sąd nie miał podstaw uznać, że zawarta w dniu 24 czerwca 2010 r. o nr (...) w chwili zamknięcia rozprawy była dalej nieważna (jak o to wnoszono w niniejszym pozwie).

Zgodnie z art. 720 § 1 i 2 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem.

Umowa pożyczki jest umową konsensualną, a zatem do jej zawarcia wystarczy złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli obejmujących elementy przedmiotowo istotne umowy wskazane w art. 720 § 1 k.c. Forma pisemna umowy jest zastrzeżona jedynie dla celów dowodowych. Umowa pożyczki w swojej treści powinna wskazywać strony umowy z określeniem ich roli w tym stosunku oraz przedmiot pożyczki. Przedmiotowo istotnym elementem umowy pożyczki jest obowiązek zwrotu pożyczki. Bez tego elementu nie ma umowy pożyczki (por. wyrok Sądu Najwyższego z 08 grudnia 2000 r., I CKN 1040/98, Lex nr 50828). W sytuacji, gdy przedmiotem są pieniądze, wystarczy wskazanie wielkości pożyczki.

Należy mieć na uwadze, że oświadczenie woli stanowi ujawniony, uzewnętrzniony zamiar wywołania określonych skutków prawnych (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 01 czerwca 1964 r., sygn. akt III CR 27/64, OSN 1965, poz. 45). Oświadczenie woli może być także dorozumiane (*per facta concludentia*), jednakże musi być niewątpliwe.

Przepis art. 60 k.c. przez pojęcie czynności prawnej dokonanej *per facta concludentia* rozumie jedynie formę (sposób) wyrażenia oświadczenia woli, którego treść jest niewątpliwa, nie uzasadnia natomiast przypisania czynnościom prawnym treści, jakie nie wynikają ani z nich, ani z ustawy, ani z zasad współżycia społecznego czy ustalonych zwyczajów (art. 56 k.c.) (tak K. Piasecki w: Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz, 2003, komentarz do art. 60 k.c.).

W doktrynie wskazuje się na ogół, że u podstaw oświadczenia woli leży realnie przeżywany przez człowieka akt woli (wewnętrzne postanowienie, powzięcie decyzji - jako czynność o charakterze psychicznym) ukierunkowany na wywołanie określonych skutków prawnych (tzw. wola wewnętrzna, zamiar). Z oświadczeniem woli mamy do czynienia wówczas, gdy ta wewnętrzna wola zostanie przez podmiot prawa cywilnego wyrażona, czyli ujawniona na zewnątrz (uzewnętrzniona). Według rozpowszechnionego poglądu, znajdującego pełne oparcie w treści art. 60 k.c., oświadczenie woli należy pojmować jako zewnętrzny przejaw wewnętrznej decyzji (czyli powzięcia woli) wywołania określonych skutków prawnych. W świetle art. 60 k.c., przy uwzględnieniu treści art. 56 k.c., oświadczenie woli można również określić jako zachowanie podmiotu prawa cywilnego, z którego wynika - w kontekście towarzyszących mu okoliczności, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów - wola (zamiar) dokonania określonej czynności prawnej (tak A. Janiak w: Kidyba Andrzej (red.), Gawlik Zdzisław, Janiak Andrzej, Jedliński Adam, Kopaczyńska-Pieczniak Katarzyna, Niezbecka Elżbieta, Sokołowski Tomasz, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, LEX 2012, komentarz do art. 60 Kodeksu cywilnego oraz powołana tam literatura i orzecznictwo).

Ponadto treść czynności prawnej i zamiar stron powinny być bowiem ustalone i tłumaczone według zasad określonych w art. 65 k.c. Każde zaś oświadczenie woli niezależnie od formy, w jakiej zostało złożone, podlega wykładni sądowej. Przy zastosowaniu zawartych w art. 65 § 2 k.c. reguł może się okazać, że wbrew brzmieniu konkretnego postanowienia umowy, wola stron jest inna. Artykuł 65 § 2 k.c. nakazuje bowiem przy interpretacji oświadczenia woli brać pod uwagę okoliczności, w których ono zostało złożone, a na tym tle badać jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownym jej brzmieniu.

Odnosząc powyższe uwagi do ustalonego stanu faktycznego sprawy, nie sposób zgodzić się z powodem, iż rzeczona umowa pożyczki jest w dalszym ciągu nieważna.

Na gruncie niniejszej sprawy do zawarcia umowy pożyczki o nr (...) doszło najpóźniej w dniu 20 kwietnia 2012 r. a więc w dacie zawarcia przez strony (w tym samego powoda) aneksu nr (...) do umowy pożyczki o nr (...). Dla oceny ważności rzeczony umowa pożyczki szczególnie istotne jest to, że do zawarcia aneksu doszło na wniosek powoda, w którym domagał się zawieszenia płatności rat kapitałowo-odsetkowych wyłącznie na okres sześciu miesięcy. Należy przypomnieć, że na podstawie tego aneksu strony umowy pożyczki postanowiły zawiesić płatność rat przypadających do spłaty w okresie od dnia 16 marca 2012 r. do dnia 16 sierpnia 2012 r. włącznie. Okres kredytowania na podstawie umowy został wydłużony do dnia 16 stycznia 2017 r. Od września 2012 r. powód zobowiązał się do opłacania rat kapitałowo-odsetkowych. Od września 2012 r. miał zostać również sporządzony nowy harmonogram spłat z uwzględnieniem kapitału oraz odsetek z okresu prolongaty. Powód oraz pozwany Bank zastrzegli w § 2 ust. 1 aneksu, że pozostałe warunki umowy pożyczki o nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. nie ulegają zmianie. Aneks wszedł w życie z dniem 20 kwietnia 2012 r. Całkowicie bezsporne jest przy tym, że podpis pod aneksem został złożony osobiście przez powoda (art. 229 k.p.c. – oświadczenie pana powoda na ostatniej rozprawie).

Wszystkie przytoczone okoliczności świadczą zatem o zgodnej woli powoda oraz pozwanego odnośnie utrzymania stosunku prawnego pomiędzy stronami, odnośnie utrzymania właśnie tej umowy, o której powód wcześniej rzeczywiście mógł nie wiedzieć, jako że to nie on ją podpisywał. Powód zawierając przedmiotowy aneks nie kwestionował jednak przedmiotu pożyczki jak i jej wysokości. Sam przyznał na ostatniej rozprawie, że wiedział co podpisuje jak podpisywał aneks (k. 172), obejmował zatem swoim zamiarem kontynuowanie przedmiotowej umowy pożyczki, nadał jej wówczas walor ważności, co najmniej ją potwierdził, jeśli nie wręcz do niej przystąpił, co jawnie uzewnętrznił przez przedstawicielami banku. Powód wyraźnie objął swoją świadomością, że umowa ta obowiązuje. Nie kwestionował również obowiązku zwrotu przedmiotu pożyczki jaki na nim ciążył z tego tytułu. Aneks potwierdzał rolę stron umowy w stosunku prawnym pożyczki. Stwierdzić zatem należy, że w aneksie tym zawarto wszelkie elementy istotne pożyczki, aby móc uznać ją za ważną.

Dla ważności umowy pożyczki o nr (...) nie miało żadnego znaczenia to, że zgody na jej zawarcie przez powoda nie wyraziła jego żona E. D., jak również czynności tej nie potwierdziła. W art. 37 § 1 k.r.o. ustawodawca zawarł katalog czynności prawnych, dla których dokonania potrzebna jest zgoda drugiego małżonka. Wśród czynności prawnych enumeratywnie wymienionych w tymże przepisie nie znajduje się czynność pożyczki na cele konsumenckie. Poza tym powód wcale nie kwestionował, że pożyczka ta wpłynęła na wspólne konto, co wskazuje na jej spożytkowanie także na wspólne bieżące cele małżonków

Tym samym sąd nie miał żadnych podstaw uznać, że przedmiotowa umowa **jest** nieważna. Zdaniem sądu została ona ostatecznie ważnie zawarta pomiędzy bankiem a powodem, należałoby także rozważyć (choć sąd tego w tym postępowaniu nie może przesądzić – art. 321 k.p.c.) czy powód nie zawarł jej wspólnie z ówczesną żoną, skoro składając ona podpis za męża niewątpliwie **swoim** zamiarem obejmowała zawarcie tej umowy i pomimo braku **jej** własnego podpisu pod umową, to i tak ją zawarła per facta concludentia. Z materiału dowodowego nie wynika bowiem, że chodziło E. D. o oszukanie banku, tylko o realne otrzymanie pożyczki, zaś mąż miał wtedy lepsze dochody (i związku z tym zdolność kredytową), a pieniądze z owej pożyczki były spożytkowane razem przez małżonków (vide: zeznania E. D. w charakterze świadka – transkrypcja k. 124-129).

Sąd uznał natomiast, że powód całkowicie zaniechał inicjatywy dowodowej w zakresie wykazania nieważności drugiej umowy pożyczki wskazanej w pozwie. Z materiału procesowego wynika bowiem, że za pomocą należącego do powoda M. o nr (...) założono drogą elektroniczną przez bankowość internetową M. dwa indywidualne rachunki bieżące na nazwisko powoda: konto internetowe nr (...) wraz z linią debetową w wysokości 15.000,00 zł oraz konto internetowe o nr (...). Powód zasiliał przedmiotowe rachunki przelewami własnymi z A. Banku i wpłatami gotówkowymi. Rachunki te służyły do rozliczania dwóch kart kredytowych powoda. Skutkiem braku wykazania przez powoda prawdziwości swych twierdzeń o faktach istotnych dla sprawy jest tylko to, że twierdzenia takie zasadniczo nie mogły leżeć u podstaw sądowego rozstrzygnięcia. Samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy

okoliczności powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (tak w Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 21 maja 2013 r., sygn. akt I ACa 1520/12, LEX nr 1331140). Z tych względów sąd oddalił powództwo także z pkt 1 b) pozwu (art. 6 k.c.)

Zważyć należy również, że nie miały istotnego znaczenia dla sprawy zarzuty powoda, iż kwoty pożyczek zostały „skonsumowane” głównie przez jego małżonkę, a nie przez niego, a nadto, że małżonka powoda utrudniała mu dostęp do konta internetowego. Takie okoliczności nie są w ogóle przesłanką ważności zobowiązania płynącego z umowy pożyczki. Ubocznie tylko wskazać należy, że w sprawie wykazane zostało, że kwoty pożyczek zostały wydatkowane na cele związane z bieżącą konsumpcją powoda i jego żony a także na pokrywanie należności za czynsz, media oraz abonament telefoniczny.

Pamiętać również należy, że Sąd po zamknięciu rozprawy wydaje wyrok w oparciu o stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Stwierdzić należało, że na datę zamknięcia rozprawy powód nie udowodnił nieważności wskazanych w pozwie umów, już niezależnie od pojawiających się wątpliwości co do istnienia po jego stronie interesu prawnego do wytaczania powództwa właśnie w takim kształcie (omówionych szczegółowo we wcześniejszej części uzasadnienia).

Mając na względzie powyższe, Sąd orzekł jak w punkcie 1. wyroku.

Orzekając o kosztach postępowania Sąd odstąpił od zasady odpowiedzialności za wynik sporu i na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda, który przegrał niniejszy proces w całości, kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną Bank, domagający się ich zwrotu.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegranej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zatem zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Regulacja ta jest jednak rozwiązaniem szczególnym, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje ona pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawia ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., sygn. akt II CZ 210/73, Lex nr 7366).

W ocenie Sądu stan majątkowy powoda był podstawą do zastosowania powyższego przepisu. Sytuację finansową powoda należało uznać za trudną. Obecnie, po dokonaniu potrąceń w prowadzonych przeciwko niemu egzekucjach komorniczych utrzymuje się z wynagrodzenia w wysokości 1,009,97 zł miesięcznie. Z tej kwoty powód pokrywa należności czynszowe oraz opłaty za media w wysokości 650,00 zł. Resztę przeznacza na życie oraz koszty dojazdu do miejsca pracy w C.. Należy mieć na uwadze to, iż ów stan majątkowy i osobisty był podstawą do zwolnienia powoda od obowiązku ponoszenia opłaty sądowej od pozwu w niniejszej sprawie (k. 21).

Z powyższych względów Sąd orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem proszę doręczyć pełnomocnikowi powoda (bez pouczenia o apelacji).

W., dnia 4/07/2016 r.